

Kanada Magyar Újság
 Kanada és az angol birodalom leghíresebb és legolvasottabb magyar lapja.
 Megjelenik: szombaton
 Előfizetési ára: \$3.00
 Külföldi országokban \$3.60
 Szerkesztőség, Helytartóval és nyomdával:
Winnipeg, Man.
 296 1/2 Main Street

Kanada Magyar Újság

Canadian Hungarian News
 Kanada és az angol birodalom leghíresebb és legolvasottabb magyar lapja.
 Megjelenik: szombaton
 Előfizetési ára: \$3.00
 Külföldi országokban \$3.60
 Szerkesztőség, Helytartóval és nyomdával:
Winnipeg, Man.
 296 1/2 Main Street

VOL. VI. ÉVFOLYAM

WINNIPEG, MANITOBA, 1929. MÁJUS 4. SZOMBAT

NO. 18. SZÁM.

JUDGE BRENTANO OF THE U. S. ON THE HUNGARIAN QUESTION

Theodore Brentano, who was the first USA Minister to Hungary after the War, and who has occupied this post for several years, thus being in a position to know Hungary and the conditions prevailing there, addressed recently the International Students Association at the University of Chicago. Unfortunately our space is limited and we are thus unable to publish the entire address of Judge Brentano, but shall endeavour to give our readers the most important details of his speech. After outlining briefly the history of ancient Hungary, Judge Brentano continues:

"Europe owes a two-fold debt of gratitude to Hungary. In the 10th Century Hungary was the bulwark of Europe against Asiatic invasion, the Magyars were the great champions of the Cross against the Crescent. And in 1919 Hungary again saved Europe by overthrowing the Communist regime established by the Red under Béla Kun — the personal representative of Lenin.

Yet the nations which she had saved in turn from the Turk and the Bolshevik repaid her with dishonour, impoverishment and humiliation by the Treaty of Trianon.

It is not a debatable question that Hungary was not the most harshly treated of any of the Central States. The treaty of Trianon was said to be designed to right the wrongs of oppressed people and bring lasting peace to a distracted world. Yet it is difficult for any fair-minded person who is familiar with the lands and peoples affected by it to study that extraordinary document without becoming convinced that it was dictated by motives of political expediency, vindictiveness, greed, jealousy and fear. It was called a Treaty of Peace, yet nearly every clause contains the seed of future wars or revolutions.

By the terms of the Treaty of Trianon, Hungary, admittedly the least culpable of the states forming the Central Powers was shorn of more than two third of her prewar area and nearly a third of her Magyar population. In other words 90,000 square miles of territory and 3,000,000 people of Hungarian blood were apportioned between her neighbors. They took from Hungary, as the Encyclopedia Britannica states, "all her gold, silver, copper and salt mines, all but one of her iron mines, her largest and best coalfields, 86 per cent of her forests".

As Mr. Powell in his book entitled Embattled Borders says — "it might be added, with equal truth, that the treaty also took from her the whole of her seaboard, a great part of her inland waterways, most of her railroads, her most important industrial cities and her richest wheat growing plains. As though this were not enough, the small mutilated trunk (constituting 28 percent of the original Kingdom) was saddled with 46 percent of the whole foreign debt of the prosperous pre-war country and in addition, an undefined burden of reparations.

One wonders why the treaty makers stopped where they did — why they did not carry the job through to its logical conclusion, and wipe Hungary off the map altogether by some partition such as perpetrated at the Congress of Vienna which extinguished Poland for a time"

Such then were the penalties imposed upon a country whose Government entered the war under protest. Is it any wonder then that their injustice rankles in the minds of Hungarians and that they are dissatisfied and are determined that a revision of the Treaty shall be had? Constantly one hears the words "Nem, nem, soha!" — No, no, never — shall this treaty stand unrevised.

It is indeed gratifying to hear such a prominent man as Judge Brentano speak thus of the sorry fate of Hungary. We Hungarians know him well and shall always be grateful to him for his splendid work during the darkest days of Hungary's existence.

NEW CANADIANS MAKING GOOD

REPRINTED FROM THE "OUTLOOK"

"Ramsay MacDonald, leader of the Labor Party and former prime minister of Great Britain, has been telling the people of England what he saw in Canada, and what he learned as to our "New Canadians" He said that he was continually asking along his route through Canada whether the foreign immigrant made good, and he declared that the invariable reply from all classes, from policemen to politicians, was that he did. He admitted that the first years were often those of hard struggle, but men of the right type had no difficulty in getting along. It is of interest to note that last year, in the standing grain and good framing competitions which are held by the Calgary Board of Trade, the prize for the best all-round farm in the district went to Joseph Csavosy, who hails from Hungary. He also won the first prize for standing oats. The second prize winner was Oscar Anderson, an immigrant from Sweden. We are proud of these newcomers who have distinguished themselves by their good farming, and we are sure that they represent many who will help to make this country better in every way. Canada is in no danger from any inflow of these very desirable types of settlers"

EZT A CIKKET ADJA AT ANGOL ISMERŐSEINEK OLVASÁS VÉGETT ES SZEREZZEN LEGALÁB EGY ÚJ BARÁTOT A FÖLDRETI PÖRT MAGYARSÁG ÖGYENEKI

SZÉPEN HALAD A VETÉS

Habár ugy Saskatchewan, mint Alberta nagy mértékben kieléltette a földmunkát az esős-havas időjárás, nagy általánosságban már megkezdtek a vetést a farmerek és egyes vidékeken már nagy területeket vetettek be. A szorgos munkaidő, a "busy season" tehát megkezdődött és a városi munkaközvetítő hivatalok mindenütt azt jelentik, hogy nagy a kereslet tapasztalt farmmunkásokban.

MEGHALT EGY NAGY KANADAI POLITIKUS

Sir Clifford Sifton volt brandonli ügyvéd, majd manitobai igazságügy- és végül birodalmi belügyminiszter és számtalan nagy kanadai lap tulajdonosa, 68 éves korában elhunyt. Nagyra tartott az ő széles látókörének köszönhetően, hogy a három prérítartományban oly sok kőszepes — köztük számtalan magyar — virágzó telep létesíthetett.

Kivégezték Boohert

KANADA KORMÁNYZÓJA ELUTASÍTOTTA A NEGYSZERES EMBER-ÖLÉSSEL VADOLT MANVILLEI FIATAL GÖNÖSZTEVŐT — ÁPRILIS 24-ÉN HAJNALBAN AKASZTOFAN VETTE EL MÉRTE BÜNTETESÉT GÖRÖMBEY GÁBOR KÖSZIVÜ GYILKOSA

Az Ujhaza bűnügyi történetének ez a zsalát tartotta fenn testi és szellemi egyik legmegdöbbentőbb tragédiája zárt fessége — a legnagyobb hidegvérrel le március 24-én, amikor a 21 éves Vernon Boohert Alberta tartomány veszélyhelyén, az Edmontontól 17 mérföldre keletre levő Fort Saskatchewan börtönudvarán kivégezték. Boohert gaztette még éleken él olvasóink képzeletében, hiszen a vérengző fenevad nemcsak anyját és testvérét gyilkolta meg, hanem két fogadott emberének életét is kioltotta. A kegyetlen sors akaratára szerint az egyik Görömbey Gábor 30 éves tanult, nagy reményekre jogosító ukanadai honfitársunk volt, aki az óhazában lakó özvegy édesanyját tartotta el nehéz farrmunkával megérdemelt keresetéből.

Hosszas bírósági tárgyalások után a törvény kötéi által halálra ítélte az emberi mivoltából kivetkőzött Vernon Boohert és miután Kanada kormányzója elutasította a kegyelmi kérvényt: április 24-én hajnalban 4 óra 30 perkor Fort Saskatchewan börtön udvarára a bűntét a földi igazság szolgáltatás büntető keze az 1926 július 9-én alkövetett rémtettéért.

Boohert — aki a fogházban példásan viselkedett és olvasással, torná-

zással tartotta fenn testi és szellemi frissességét — a legnagyobb hidegvérrel le március 24-én, amikor a 21 éves Vernon Boohert Alberta tartomány veszélyhelyén, az Edmontontól 17 mérföldre keletre levő Fort Saskatchewan börtönudvarán kivégezték. Boohert gaztette még éleken él olvasóink képzeletében, hiszen a vérengző fenevad nemcsak anyját és testvérét gyilkolta meg, hanem két fogadott emberének életét is kioltotta. A kegyetlen sors akaratára szerint az egyik Görömbey Gábor 30 éves tanult, nagy reményekre jogosító ukanadai honfitársunk volt, aki az óhazában lakó özvegy édesanyját tartotta el nehéz farrmunkával megérdemelt keresetéből.

Hosszas bírósági tárgyalások után a törvény kötéi által halálra ítélte az emberi mivoltából kivetkőzött Vernon Boohert és miután Kanada kormányzója elutasította a kegyelmi kérvényt: április 24-én hajnalban 4 óra 30 perkor Fort Saskatchewan börtön udvarára a bűntét a földi igazság szolgáltatás büntető keze az 1926 július 9-én alkövetett rémtettéért.

Boohert — aki a fogházban példásan viselkedett és olvasással, torná-

Magyar beszélőfilm készül Amerikában

BÁNKY VILMA, A SZÉPSÉGES MAGYAR MOZICSILLAG BESZÉLŐ-FILMJE VEGIG FOGJA JARNI AZ EGÉSZ VILAGOT

Olvasóinkat valószínűleg érdekelné a hangja, hogy a californiai Hollywoodban a „Mennyország” filmfelvételei most készülnek a Santa-Monica Boulevardon, Sam Goldwin filmgyárában. A buzaszöke Bánky Vilma német nyelvű előadott részletei lesznek a különben angol-nyelvű „talkie” filmben. A pesti kislányból lett csodaszép amerikai mozisztárnő így meg fogja ismertetni a magyarságot, hallgatja a magyar szót olyan fülek előtt, akik sohasem hallották és talán homályosan csak annyit tudnak rólok, hogy valami kirgiz népek vagyunk valahol Ázsiában. Aki tudja, hogy milyen nagy körutazást tesz meg egy „booked” — vagyis előre eladott film a nagyvilágban, hogy mennyire a földjében és a szívében tud maradni a különben közönyös hétköznapi embernek a „kedvenc filmsztár” szava, hangja, szereplése, az tudja hogy ha Bánky Vilma elmondja ezt a csak születt magyarok által kimondható

szót: magyar — meleg csügésű hangján magyarul beszél — megkedvelte, megszerette a magyarokat olyanokkal is, akik egyáltalán mást nem akarnak rólok tudni, mint hogy a „madzsar” vérszomjas nép, aki még most is a világuralomra tör, s akikre ennél fogva jó lesz vigyázni.

A nagyközönség, a mozilátogatók özöne szórakozni akar, s őrni minden mélyebb lelkifájdalom és fejtájtás nélkül. Könnyű és mosoly, ártatlan féltreírások és szivárványos kibékülés tehát bőven lesz az „Ez mennyország”-ban. Meg minden szópen a maga útján és örülni kell majd annak, amikor bokorugrós szoknyában, hosszú hajjal, — szép szöke haját szerződésszerűen levágtatja — Bánky Vilma kiperdül a nagyvilág elé és Petry Margit, falusi magyar leány szerepében kezdi az angol filmsztárházak „talkie” azaz „beszélő” műsorán magyarul: „Magyarországon születtem”

EGY EGÉSZ FARMOT LÁNGBABORITOTT A TÁRLÓTÚZ

A Saskatchewan tartomány Crane Valley-től alig hat mérföldnyire teljesen porráégett N. Gamble farmja az épületekkel együtt. A tűz a szomszéd által felgyújtott, de kellő szélességben körül nem szántott égből tartó csapott át és az erős szél miatt oly rohamosan terjedt, hogy az épületek, vetőmaggal teli magtárak és a felszerelés megmentésére gondolni se lehetett. Sem az épületek, sem a berendezés nem volt biztosítva és így a tűzvész kétségbeesztő helyzetbe sodorta a szerencsétlen gazdát.

Vigyázzunk a tarlóégetésnél és szántunk széles barázdát a veszélyes helyek körül, hogy a tűz elterjedését megakadályozzuk.

DIKTATURA ROMÁNIÁBAN?

BUKARESTBŐL OLYAN HIREK SZIVAROGNAK KI, MELYEK AZT GYANÍTTJAK, HOGY A ROMÁN LIBERALISOK A KATONASÁG EGY RÉSZÉNEK SEGÍTSÉGEVEL MEGAKARJÁK BUKTATNI A MANIKORÁNYT ES. KÁROLY KIOZOTT TRÓNÖRÖKÖZT VISSZAHIVA, OT AKARJÁK KIKIALTANI ROMÁNIA DIKTATOR-KIRÁLYAVÁ.

KANADÁBAN VAN A LEGNAGYOBB TELEFON-FORGALMA A VILÁGON. A legújabb statisztikai kimutatások szerint kanadaiak többet beszélnek telefonon, mint bármelyik más államnak a polgárai. A múlt évben minden egyes kanadaira 221 telefonbeszélgetés esett. Utána jön az Egyesült Államok 205 és Dánia 137 személyenkénti beszélgetéssel.

Megakadt a buzaforgalom Buffalóban

Hiba szállították le a hajóállalattok a Superior tó bejáratától a szállítási költségeket, azok minden valószínűség szerint ismét emelkedni fognak. A buffalói átrakódó elevátorok ugyanis szintúgig megtelek és csak a múlt hét végén 43 teherhajó érkezett Fort William — Port Arthurból közel 12 millió bushel buzarakománnyal.

Ez a nagymennyiségű gabonát részint Montreálba, részint Newyorkba kellene továbbszállítani, azonban a csatornák magas vizállása miatt az úres gőzösöknek legnagyobb része nem tud Buffalóig jutni a hidak alatt s így az egész vonalon megakadt a buzaforgalom.

Olvasóink már ebből az egy példából is világosan láthatják, hogy a St. Lawrence csatorna és a többi keletkanadai vízút nagy hajók számára való kimélyítése mennyire fontos nem csak Keletkanada, hanem az egész Dominion szempontjából és az acélos kanadai buza értékesítése csakis akkor oldható meg mindenkit kielégítő módon, ha a Déleuropának szánt gabona a keleti kikötőkön, a Liverpoolba és az északkelet európai országokba szállítandó busamennyiség a Hudson Bay-on keresztül, az Ázsiába irányított kanadai termék pedig British Columbiá kikötőin megy majd keresztül.

Bombarobbanás Windsoron

A jelek szerint a határon túli példákön okulva Kanada sem tud ellentálni az egymás iránti tiszteltetésadás chicagói módszerének. Alig néhány hete a quebeci miniszterelnök előszobájában találtak egy veszedelmes bombát, mult csütörtökön reggel pedig egy „házi készítésű” pokolgéppel felrobbantották Cutia békés windsori kalmár üzletét. Az emeleten lakók közül szerencsére senkinek sem történt komolyabb baja, az olasz kereskedő két vak leánya azonban súlyos idegrohamot kapott. A pokolgépes merénylőket mindezekig nem sikerült kézrekeríteni.

Elsülyedt egy japán hajó: 100 halott

Több, mint száz ember lelte a halálát abban a hajókatasztrófában, amelynél a „Tokyo Kuni Maru” nevű japán hajó elpusztult. Erőn foknál, Hokkaidótól déli irányban a hajó szatonyra futott és néhány pillanat alatt úgy elmerült, hogy nyoma sem maradt.

A hajó elmerülése villámgyorsan követekezett be. Mindössze egyetlen egy vészjellet tudott leadni. Két tengerjáró gőzös két órával a katasztrófa után a színhelyre érkezett és a hajótörést szenvedettek közül vagy 97-et megmentettek. A süllyeds idején a hajón 209 ember tartzkodott.

ÖSSZEÜTKÖZÖTT A VONAT A VILLAMOSSAL

HAMILTON, ONT. április 27. — A TEGNAPI NAP FOLYAMÁN BORTALMAS SZERENCSETLENSÉG TÖRTÉNT HAMILTON KELETI NEGYEDÉBEN, AMIKOR AZ EGYIK KERESZTEZÉSNEK EGY TEHERVONAT BELEFUTOTT EGY VILLAMOS KOCISBA. EGY UTAS SZÖRNYETHALT ES TIZENÖTÖN MEGSEBESÜLTÉK.

GÖLYA A VASUTON

Valentin József bajor származású ukanadai csak néhány hónapja dolgozott Északkanadában, de úgy látszik hamarosan otthon éreztte magát és a feleségét kihozatta.

Az ontariói Kenora állomástól nyugatra azonban örvendetes családi esemény történt és Winnipegre már ketten érkeztek meg Valentinék, hogy az anya felgyógyulása után tovább folytassák útjukat a legfiatalabb bevándorlót váró boldog apa új otthona felé.

REPULÓRAJ LATTA EL AZ ÉSZAKKANADAI ÉRCKERESŐKET ÉLELEMMEK

Mult csütörtökön érkezett vissza Winnipegre az a repülőraj, amely be repülte északnyugati Kanadának mind azon részét, ahol érckeresők bányászok vannak. Tudvalevő, hogy a még teljesen megközelíthetetlen, vagy csupán hónapokig tartó lovaglás, gyaloglás és kutyaszánózás árán elérhető északi területeken igen sok bányász keres ércet részint saját jószágából, részint a bányavállalatok megbízásából.

Ezek az emberek hol kunyhókban, hol barlangokban, hol meg az eszkimók sátrában laknak és igazán hősiesség küzdelmet kell folytatniok a szord északi éghajlattal és az elhagyatottsággal. Az élelmet, felszerelést és postát szállító repülőgépeket nagy örömmel fogadták mindenütt a világtól elzárt északi kincskeresők.

LEGUJABB HIREK

ISMÉT NEGYVENHAT emberélet pusztult el vagy szenvedett halálos sérülést az elmúlt vasárnapon vigyázatlanság és gyorsajtás következtében Kanada és az Egyesült államok területén. Egy rá nem éró autózvezető a jobb oldalon előzvéen, London, Ont. mellett belehajtott az előtte rohanó gépkocsiába és bár ő maga megmenekült a haláltól — de nem a börtöntől — két halottat és hét sebesülte hagyott az országúton. Montreal mellett pedig egy autó az árokba zuhant és a bennülők mind életüket vesztették. A többi áldozatot az amerikai gyorsajtók idézték elő.

AZ ABAUJ-MEGYEI SZEPSIBEN Kassáról érkezett kábeljelentés szerint ismét elfogtak egy cseh cigánykárzvánt, melyről kiderült, hogy egy tucatnál több embert nyuztak meg és fogyasztottak el. A tárgyalást vezető szlovák bíró elájult, amikor az emberevő cseh cigányok rémtetteinek részleteiről tettek vallomást a Felvidék bitórlóinak méltó képviselői.

EGY MEGVADULT BIKA FELLÖKTE Nicol Petroni Shackleton, Sask. 86 éves érzegy farmert, aki 41 óráig fekvőt eszméletlen állapotban. Az öreg gazdának csupán annyi ereje volt a szerencsétlenség után, hogy puskalövésessel vézjeleket adjon le, amit azonban a szomszédok varjuzustlának vétek és így csak vasárnap iátogatásuk alkalmával lehettek az összeroncalt testű aggyastján segítségére.